

ЗАТВЕРДЖУЮ
ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»

професор _____ **Олег ТОДОЩАК**
«03» _____ 06 **2026 року**

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія» (тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 30 вересня 2022 року, протокол № 4)

Витяг

з протоколу засідання фахового семінару кафедри політичних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія»
№1 від 02 червня 2026 року

Присутні:

завідувач кафедри політичних теорій, д.і.н., професор Кормич Л.І. –
науковий керівник;

професор кафедри політичних теорій, д.п.н., професор, Вітман К.М.;
професор кафедри політичних теорій, д.п.н., професор, Мамонтова Е.В.;
професор кафедри політичних теорій, д.п.н., доцент, Завгородня Ю.В.;
доцент кафедри політичних теорій, к.п.н, доцент, Краснопольська Т.М.;
доцент кафедри політичних теорій, к.і.н., доцент, Сушко А.І.;
аспірант кафедри політичних теорій Возненко Л.В.;
лаборантка кафедри політичних теорій Драмарецька Д.Є.

3 присутніх 1 доктор історичних наук, 3 доктори політичних наук, 1 кандидат політичних наук та 1 кандидат історичних наук – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Возненка Л.В. на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» щодо рекомендації до публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Возненка Л.В. на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті

європейської інтеграції України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, вказав основні наукові висновки та зазначив їх науково-теоретичну та практичну значимість.

Здобувач зазначив, що вибір теми дослідження зумовлений комплексом стратегічних, інституційних та соціально-економічних чинників, що визначають трансформацію системи публічного управління в Україні на сучасному етапі. Європейська інтеграція не є лише політичним курсом держави, вона передбачає глибинну модернізацію інституцій, управлінських процесів і механізмів взаємодії між владою та громадянами. У цьому контексті саме місцеве самоврядування постає критично важливою ланкою, оскільки забезпечує реалізацію базових публічних функцій, відповідає за якість життя населення, формує основу довіри до держави та виступає простором практичного впровадження європейських стандартів демократичного врядування.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в Україні все ще триває формування нової моделі місцевого самоврядування, попри вагомі результати децентралізаційної реформи. Потребують наукового осмислення питання оптимального розподілу повноважень між рівнями влади, формування фінансової автономії громад, зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, удосконалення механізмів участі населення та забезпечення прозорості управління. Додаткового значення набувають виклики, пов'язані з війною – необхідність забезпечення стійкості громад, адаптації до гуманітарних і безпекових загроз, відновлення територій і розробки нових управлінських рішень у кризових умовах.

Окремого обґрунтування вимагає потреба узгодження української системи місцевого самоврядування з принципами Європейської хартії місцевого самоврядування, стандартами Ради Європи, практиками ЄС та рекомендаціями OECD. Європейський простір врядування базується на концепціях субсидіарності, багаторівневого управління, сталого розвитку, цифрової трансформації, етичного врядування та інклюзивності. Для України ключовим завданням є визначення оптимальної моделі місцевого самоврядування, здатної забезпечити баланс між автономією громад, ефективністю публічного управління й відповідністю європейським критеріям.

З наукової точки зору, тема є недостатньо дослідженою системно: більшість робіт зосереджена на окремих аспектах реформи – фінансовій децентралізації, територіальному устрої, інституційній спроможності або механізмах громадської участі. Натомість інтегральна модель, яка б узгоджувала всі елементи місцевого врядування у відповідності до європейських підходів, у науковому дискурсі представлена фрагментарно. Це створює потребу в комплексному аналізі, що охоплює концептуальні, політико-правові, інституційні, управлінські та соціально-економічні складові, а також у розробці практичних рекомендацій для органів влади.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках наукових досліджень Національного

університету «Одеська юридична академія», у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри політичних теорій факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» – «Людиноцентристський вимір політики в умовах цифрових трансформацій».

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є комплексне наукове обґрунтування оптимальної моделі місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції шляхом системного аналізу теоретичних засад функціонування місцевої влади, дослідження сучасних тенденцій та практик розвитку муніципального управління в країнах ЄС, оцінювання поточного стану та викликів української системи місцевого самоврядування, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення політико-правових, інституційних, організаційних і управлінських механізмів діяльності територіальних громад.

Для досягнення мети, було сформовано та вирішено наступні **завдання**:

дослідити понятійно-категоріальний апарат місцевого самоврядування, визначити його сутнісні характеристики, типи та структурні моделі, що застосовуються в сучасній науковій і управлінській практиці;

проаналізувати правові та інституційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні, з'ясувати їх відповідність європейським підходам та міжнародним стандартам;

встановити основні напрями та тенденції сучасних наукових досліджень у сфері місцевого самоврядування, визначити домінантні концепції, методологічні підходи та перспективні напрями розвитку політологічної науки про управління на місцевому рівні;

дослідити еволюцію системи місцевого самоврядування України, зосередивши увагу на ключових етапах реформування, інституційних змінах та трансформаціях управлінських моделей;

проаналізувати європейські стандарти та практики місцевого самоврядування, визначити їхні структурні та функціональні особливості, релевантні для адаптації в Україні;

виявити виклики та проблеми, що виникають у процесі європейської інтеграції місцевого самоврядування України, визначити чинники, які стримують імплементацію європейських управлінських стандартів;

обґрунтувати напрями реформування моделі місцевого самоврядування в умовах євроінтеграції, сформулювати пропозиції щодо модернізації управлінських інститутів і процедур, відповідно до потреб держави та суспільства;

розробити концептуальні підходи до впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування України.

Об'єкт дослідження: процес формування та функціонування системи місцевого самоврядування в Україні та його трансформації в умовах європейської інтеграції.

Предмет дослідження: існуюча модель місцевого самоврядування України, що адаптується до європейських стандартів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становлять загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні методи наукового пізнання, застосування яких дало змогу комплексно дослідити процес формування та розвитку моделі місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції.

Діалектичний метод став світоглядною основою дослідження та дозволив розглянути місцеве самоврядування як динамічну систему публічної влади, що трансформується під впливом внутрішніх суспільно-політичних змін та зовнішніх євроінтеграційних процесів.

Методи аналізу та синтезу дали змогу дослідити місцеве самоврядування як складний багаторівневий інститут, що включає систему органів влади, нормативно-правові механізми, фінансово-економічні інструменти та форми громадської участі.

Індуктивний метод застосовано під час дослідження окремих практик реформування місцевого самоврядування в Україні та країнах Європейського Союзу, що дозволило на основі аналізу конкретних прикладів сформулювати узагальнення щодо тенденцій розвитку муніципального управління та впровадження європейських стандартів.

Метод дедукції дав можливість, виходячи із загальних принципів публічного управління, демократії та субсидіарності, визначити особливості функціонування місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції.

Системний метод дозволив розглядати місцеве самоврядування як складову загальної системи публічної влади та механізму демократичного врядування.

Історико-логічний метод використано для дослідження еволюції системи місцевого самоврядування України, основних етапів децентралізаційної реформи та трансформації управлінських моделей у контексті суспільно-політичних змін і євроінтеграційних процесів.

Герменевтичний метод застосовано при аналізі Конституції України, законодавства у сфері місцевого самоврядування, міжнародно-правових актів, зокрема Європейської хартії місцевого самоврядування, документів Ради Європи, Європейського Союзу та OECD, а також наукових джерел, що стосуються проблематики муніципального управління та європейської інтеграції.

Формально-юридичний метод дозволив оцінити стан нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні, визначити рівень відповідності національного законодавства європейським стандартам, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правових та інституційних механізмів діяльності органів місцевого самоврядування.

За допомогою порівняльного методу здійснено зіставлення моделей місцевого самоврядування України та держав-членів Європейського Союзу, проаналізовано європейські практики організації муніципального управління, механізми фінансової автономії громад, принципи субсидіарності та форми громадської участі з метою визначення можливостей їх адаптації до українських умов.

Структурно-функціональний метод використано для оцінювання ефективності функціонування органів місцевого самоврядування, визначення їх

ролі у забезпеченні публічних послуг, розвитку територіальних громад та реалізації демократичних механізмів управління.

Прогностичний метод застосовано при формуванні рекомендацій щодо вдосконалення моделі місцевого самоврядування України, визначенні перспектив впровадження європейських стандартів муніципального управління та розвитку системи публічної влади в умовах подальшої європейської інтеграції України.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері місцевого самоврядування, публічного управління, децентралізації влади, європейської інтеграції, демократичного врядування та розвитку територіальних громад. Вагоме значення мали роботи таких учених, як: О.В. Батанов, М.О. Баймуратов, К.М. Вітман, С.М. Дерев'янка, Ю.В. Завгородня, Н.В. Камінська, Л.І. Кормич, В.В. Кравченко, Т.М. Краснопольська, В.С. Кубійда, С.М. Наумкіна, М.В. Пітцик, А.Ф. Ткачук, Д.В. Яковлев та інших дослідників.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, міжнародно-правові акти та стандарти у сфері місцевого самоврядування, зокрема Європейська хартія місцевого самоврядування, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, акти органів державної влади та місцевого самоврядування, проекти нормативно-правових актів щодо реформування системи місцевого самоврядування та децентралізації влади, офіційні статистичні та аналітичні матеріали органів державної влади, міжнародних організацій, а також практика функціонування органів місцевого самоврядування України та держав-членів Європейського Союзу. У процесі дослідження також були використані матеріали офіційних веб-порталів органів державної влади, міжнародних інституцій, аналітичних центрів, програм і проектів у сфері публічного управління, децентралізації та цифрового врядування.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному, системному та концептуально цілісному осмисленні проблеми формування оптимальної моделі місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції, що поєднує теоретичний аналіз і експертизу, політико-правову оцінку прикладних управлінських рішень. У межах дослідження місцеве самоврядування розглядається як динамічна багаторівнева система публічної влади, розвиток якої відбувається під впливом внутрішніх трансформацій та зовнішніх євроінтеграційних чинників.

Уперше:

здійснено цілісне наукове осмислення еволюції системи місцевого самоврядування України крізь призму трансформації управлінських моделей, інституційних змін та адаптації до європейських принципів багаторівневого врядування;

систематизовано європейські стандарти та практики місцевого самоврядування як єдину структурно-функціональну модель, придатну для науково обґрунтованої адаптації до українських соціально-економічних та інституційних умов;

виявлено та узагальнено комплекс викликів і проблем європейської інтеграції місцевого самоврядування України, зокрема інституційних, кадрових, фінансових, управлінських і правових, що стримують повноцінну імплементацію

європейських стандартів на муніципальному рівні, особливо в умовах воєнного стану;

сформульовано концептуальні підходи до побудови оптимальної моделі місцевого самоврядування України, зорієнтованої на принципи субсидіарності, муніципальної автономії, сервісної держави, цифрового та партисипативного врядування, спроможної стати драйвером демократичних реформ та повоєнної відбудови.

Удосконалено:

понятійно-категоріальний апарат дослідження місцевого самоврядування, шляхом уточнення його сутнісних характеристик, типів і структурних моделей, з урахуванням сучасних європейських управлінських трендів;

підходи до аналізу політико-правових та інституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні, через зіставлення національної нормативної бази з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування та стандартами публічного управління ЄС;

наукові уявлення про напрями реформування моделі місцевого самоврядування, шляхом обґрунтування необхідності поєднання децентралізації повноважень із належним ресурсним, кадровим та інституційним забезпеченням громад.

Набуло подальшого розвитку:

дослідження місцевого самоврядування, шляхом узагальнення домінантних концепцій, сучасних методологічних підходів і перспектив розвитку науки про публічне управління на місцевому рівні;

теоретичні положення щодо ролі місцевого самоврядування як базового інституту демократичного врядування та простору практичної реалізації європейських стандартів належного управління;

наукові підходи до впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування України, шляхом поєднання інституційних реформ, управлінських інновацій та механізмів громадської участі.

Сукупність отриманих результатів формує нове наукове бачення місцевого самоврядування як ключового елемента європейської інтеграції України та створює теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень і практичної модернізації муніципального управління.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих теоретичних положень, узагальнень і висновків для вдосконалення системи місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції. Результати роботи можуть бути застосовані в діяльності органів місцевого самоврядування та органів державної влади під час розроблення і корегування стратегій розвитку територіальних громад, програм децентралізації, документів просторового планування та муніципальних політик, орієнтованих на імплементацію європейських стандартів публічного управління.

Сформульовані у дослідженні підходи до оптимізації моделі місцевого самоврядування, удосконалення політичних, інституційних і управлінських механізмів, підвищення фінансової та організаційної спроможності громад можуть бути використані у практиці розробки політичних стратегій, нормативно-правових актів, методичних рекомендацій і аналітичних матеріалів для органів

публічної влади різних рівнів. Запропоновані рекомендації доцільно застосовувати при реалізації програм відновлення і розвитку територій, формуванні системи муніципального управління, орієнтованої на принципи субсидіарності, підзвітності, прозорості та розширення участі громадян.

Матеріали дисертації можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання політології, дисциплін з публічного управління, місцевого самоврядування, європейської інтеграції, державної політики та регіонального розвитку, політичної комунікації, а також у системі підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування. Окремі положення та висновки роботи можуть слугувати науково-методичною основою для подальших досліджень проблем муніципального управління, адаптації європейських управлінських практик і розвитку місцевої демократії в Україні.

Апробація результатів дисертації відбулася на наступних наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти і технологій» (м. Полтава, 3 січня 2023 р.); II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого економіста Сергія Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів» (м. Харків, 1-28 лютого 2023 року); Міжнародна науково-практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26 квітня 2024 р.); IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування в Україні. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри» (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України» (м. Одеса, 17 жовтня 2025 р.); Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри : матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 21-22 травня 2026).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження представлено у 5 статтях, 4 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у науковому закордонному виданні, а також у 8 тезах доповідей у матеріалах наукових конференцій.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до дослідження розвитку місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції. Сформульовані у роботі наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації є результатом особистих наукових досліджень автора, проведених на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, нормативно-правових актів України та Європейського Союзу, міжнародних стандартів у сфері місцевого самоврядування, практики функціонування органів місцевого самоврядування,

матеріалів офіційної статистики, аналітичних звітів і результатів сучасних реформ децентралізації та публічного управління. Усі наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором особисто.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 226 сторінки, з яких 180 сторінок – основний текст. Список використаних джерел нараховує 312 найменування та розміщений на 35 сторінках, 5 додатків розміщено на 10 сторінках.

По закінченню доповіді Л.В. Возненка присутніми йому були поставлені такі **запитання**:

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **професор К.М. Вітман** запитав: у чому полягає принципова відмінність запропонованої Вами оптимальної моделі місцевого самоврядування від чинної моделі, сформованої внаслідок реформи децентралізації?

Л.В. Возненко відповів, що чинна модель місцевого самоврядування є результатом успішної децентралізаційної реформи, однак вона потребує подальшого вдосконалення відповідно до сучасних європейських стандартів. Запропонована у дисертації оптимальна модель передбачає поєднання принципів субсидіарності, муніципальної автономії, цифрового врядування, громадської участі та інституційної спроможності громад, що дозволяє забезпечити вищий рівень ефективності управління та відповідності вимогам європейської інтеграції.

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **професор Е.В. Мамонтова** запитала: які основні виклики сьогодні перешкоджають повноцінному впровадженню європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні?

Л.В. Возненко відповів, що серед основних викликів дисертаційним дослідженням визначено недостатню фінансову спроможність окремих громад, кадровий дефіцит, нерівномірність регіонального розвитку, потребу в удосконаленні законодавчої бази та наслідки повномасштабної війни. Саме комплексний характер цих проблем потребує системних рішень та подальшого розвитку інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **доцент Ю.В. Завгородня** запитала: чому у Вашому дослідженні принцип субсидіарності визначено одним із базових елементів оптимальної моделі місцевого самоврядування?

Л.В. Возненко відповів, що принцип субсидіарності є фундаментальним для європейської системи врядування, оскільки передбачає прийняття управлінських рішень на найближчому до громадянина рівні. Його реалізація сприяє підвищенню ефективності управління, врахуванню місцевих потреб та посиленню відповідальності органів влади перед територіальними громадами.

Доцент кафедри політичних теорій, к.п.н., **доцент Т. М. Краснопольська** запитала: яку роль у процесі модернізації місцевого самоврядування відіграє цифровізація публічного управління?

Л.В. Возненко відповів, що цифровізація є одним із ключових напрямів розвитку сучасного місцевого самоврядування. Вона сприяє підвищенню прозорості діяльності органів влади, розширенню доступу населення до адміністративних послуг, розвитку електронної демократії та підвищенню якості управлінських рішень на місцевому рівні.

Доцент кафедри політичних теорій, к.і.н., **доцент А. І. Сушко** запитав: яке практичне значення мають результати Вашого дослідження для подальшого розвитку місцевого самоврядування України?

Л. В. Возненко відповів, що результати дослідження можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування при підготовці нормативно-правових актів, стратегій розвитку територіальних громад, програм децентралізації та відновлення територій. Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення ефективності муніципального управління, зміцнення спроможності громад та впровадження європейських стандартів врядування в Україні.

Після відповідей на запитання **виступили:**

Наукова керівниця – завідувача кафедри політичних теорій, д.і.н., професор Кормич Людмила Іванівна.

Вона зазначила, що зміст дисертації засвідчує, що дослідження Возненка Л. В. виконано на високому науковому рівні та має вагомe теоретичне і практичне значення. У процесі дослідження здобувачу вдалося досягти поставленої мети та повністю виконати визначені завдання, шляхом використання комплексу загальнонаукових, спеціальних та міждисциплінарних методів наукового пізнання, зокрема, діалектичного, системного, порівняльно-правового, історико-логічного, структурно-функціонального та прогностичного методів.

Л.В. Возненко повністю виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. Під час навчання в аспірантурі здобувач зарекомендував себе як відповідальний, наполегливий та цілеспрямований дослідник, здатний самотійно вирішувати складні наукові завдання та формувати власні наукові підходи до актуальних проблем політичної науки.

Наукова керівниця відзначила, що дисертантом проведено ґрунтовний аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з проблематики місцевого самоврядування, децентралізації, публічного управління та європейської інтеграції. Позитивної оцінки заслуговує здійснений автором аналіз нормативно-правової бази України, положень Європейської хартії місцевого самоврядування, документів Ради Європи, Європейського Союзу та міжнародних організацій, а також узагальнення європейського досвіду функціонування систем місцевого самоврядування.

Особливу увагу вона звернула на сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації, які характеризуються належним рівнем наукової новизни та практичної спрямованості. Ступінь їх обґрунтованості забезпечується комплексним характером проведеного дослідження, широкою джерельною базою, застосуванням сучасної методології та глибоким аналізом процесів реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Наукова керівниця зробила висновок, що дисертація Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», є самотійним завершеним науковим дослідженням, відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **професор К. М. Вітман** відзначив актуальність теми дисертаційного дослідження, її відповідність сучасним тенденціям розвитку політичної науки та практичним потребам реформування системи публічного управління в Україні. На думку К. М. Вітмана, дисертаційна робота має належний рівень наукової новизни, а сформульовані автором висновки та рекомендації є логічними, аргументованими та ґрунтуються на аналізі теоретичних і практичних аспектів розвитку місцевого самоврядування.

У підсумку К. М. Вітман зазначив, що дисертація Возненка Л. В. на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України» виконана на належному науковому рівні та може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **професор Е. В. Мамонтова** відзначила актуальність теми дисертації, її теоретичне та практичне значення в умовах реалізації євроінтеграційного курсу України. Вона наголосила, що автором проведено комплексне дослідження процесів трансформації місцевого самоврядування, а запропоновані підходи до вдосконалення моделі муніципального управління можуть бути використані під час подальшого реформування системи публічної влади.

У підсумку Е. В. Мамонтова резюмувала, що дисертація Возненка Л. В. відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та може бути рекомендована до публічного захисту.

Професор кафедри політичних теорій, д.п.н., **доцент Ю. В. Завгородня** зазначила, що позитивною рисою дисертації є поєднання теоретичного аналізу із практичними аспектами функціонування місцевого самоврядування в Україні. Особливу увагу дослідниця звернула на проведений автором аналіз європейських стандартів місцевого самоврядування та обґрунтування можливостей їх адаптації до українських умов.

На думку Ю. В. Завгородньої, робота характеризується достатнім рівнем наукової новизни, а сформульовані автором висновки мають наукову та практичну цінність. У підсумку вона підтримала рекомендацію дисертації до публічного захисту.

Доцент кафедри політичних теорій, к.п.н., **доцент Т. М. Краснопольська** відзначила комплексний характер проведеного дослідження та високий рівень опрацювання наукових джерел. Вона наголосила на актуальності дослідження проблем впровадження принципів субсидіарності, цифрового врядування та громадської участі у діяльність органів місцевого самоврядування.

У підсумку Т. М. Краснопольська зазначила, що дисертаційне дослідження Возненка Л. В. відповідає встановленим вимогам, а його результати можуть бути використані як у науковій діяльності, так і в практиці органів місцевого самоврядування. Робота може бути рекомендована до захисту.

Доцент кафедри політичних теорій, к.і.н., **доцент А. І. Сушко** відзначив, що дисертантом проведено ґрунтовний аналіз процесів реформування місцевого самоврядування в Україні та країнах Європейського Союзу. Вчений звернув увагу на важливість висвітленої у роботі проблематики забезпечення стійкості територіальних громад в умовах сучасних безпекових викликів та післявоєнного відновлення держави.

На думку А. І. Сушка, дисертація Возненка Л. В. є завершеним самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

На підставі проведеного обговорення **прийняли висновок** фахового семінару:

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації
Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель
місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні
та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність дослідження обумовлена тим, що в Україні все ще триває формування нової моделі місцевого самоврядування, попри вагомі результати децентралізаційної реформи. Потребують наукового осмислення питання оптимального розподілу повноважень між рівнями влади, формування фінансової автономії громад, зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, удосконалення механізмів участі населення та забезпечення прозорості управління. Додаткового значення набувають виклики, пов'язані з війною – необхідність забезпечення стійкості громад, адаптації до гуманітарних і безпекових загроз, відновлення територій і розробки нових управлінських рішень у кризових умовах.

Окремого обґрунтування вимагає потреба узгодження української системи місцевого самоврядування з принципами Європейської хартії місцевого самоврядування, стандартами Ради Європи, практиками ЄС. Це створює потребу в комплексному аналізі, що охоплює концептуальні, політико-правові, інституційні, управлінські та соціально-економічні складові, а також у розробці практичних рекомендацій для органів влади.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія», у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри політичних теорій факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» – «Людиноцентристський вимір політики в умовах цифрових трансформацій».

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є комплексне наукове обґрунтування оптимальної моделі місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції, шляхом системного аналізу теоретичних засад функціонування місцевої влади, дослідження сучасних тенденцій та практик розвитку муніципального управління в країнах ЄС, оцінювання поточного стану та викликів української системи місцевого самоврядування, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення політико-правових, інституційних, організаційних і управлінських механізмів діяльності територіальних громад.

Для досягнення мети, було сформульовано та вирішено наступні завдання:
дослідити теоретичні засади місцевого самоврядування, розкрити його понятійно-категоріальний апарат, сутнісні характеристики, типи та моделі функціонування в сучасній науковій і управлінській практиці;

проаналізувати сучасний стан системи місцевого самоврядування в Україні, її політико-правові та інституційні засади, еволюцію розвитку, практики функціонування, а також основні виклики та проблеми в умовах реформування публічного управління;

визначити особливості європейських стандартів і практик місцевого самоврядування, обґрунтувати напрями вдосконалення української моделі в контексті європейської інтеграції та розробити пропозиції щодо впровадження відповідних управлінських механізмів і процедур.

Об'єкт дослідження: процес формування та функціонування системи місцевого самоврядування в Україні та його трансформації в умовах європейської інтеграції.

Предмет дослідження: існуюча модель місцевого самоврядування України, що адаптується до європейських стандартів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить комплекс загальнонаукових, спеціальних і міждисциплінарних методів наукового пізнання. Діалектичний метод використано для дослідження місцевого самоврядування як динамічної системи публічної влади; методи аналізу і синтезу, для вивчення його структури та функціональних особливостей; індукцію та дедукцію, для узагальнення практики реформування й визначення закономірностей розвитку; системний метод, для розгляду місцевого самоврядування як цілісного суспільно-політичного інституту; історико-логічний метод застосовано для дослідження еволюції місцевого самоврядування в Україні, герменевтичний і формально-юридичний, для аналізу політичних стратегій і доктрин, нормативно-правових актів та міжнародних документів; порівняльний, для зіставлення української та європейських моделей місцевого самоврядування; структурно-функціональний, для оцінки діяльності органів місцевого самоврядування; прогностичний, для обґрунтування напрямів удосконалення системи місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції та сучасних викликів.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері місцевого самоврядування, публічного управління, децентралізації влади, європейської інтеграції, демократичного врядування та розвитку територіальних громад. Вагоме значення мали роботи таких учених, як: О. В. Батанов, М. О. Баймуратов, К. М. Вітман, С. М. Дерев'янка, Ю. В. Завгородня, Н. В. Камінська, Л. І. Кормич, В. В. Кравченко, Т. М. Краснопольська, В. С. Кубійда, С. М. Наумкіна, М. В. Пітцик, А. Ф. Ткачук, Д. В. Яковлев та інших дослідників.

Емпіричну основу дослідження становлять Конституція України, політичні стратегії і доктрини, міжнародно-правові акти та стандарти у сфері місцевого самоврядування, національне законодавство, нормативно-правові акти органів державної влади та місцевого самоврядування, офіційні статистичні й аналітичні матеріали, а також практика функціонування органів місцевого самоврядування України та держав-членів Європейського Союзу. У дослідженні також використано матеріали офіційних веб-ресурсів органів влади, міжнародних організацій та аналітичних центрів.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному, системному та концептуально цілісному осмисленні проблеми формування оптимальної моделі місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції, що поєднує теоретичний аналіз і експертизу, політико-правову оцінку та розроблення прикладних управлінських рішень. У межах дослідження місцеве самоврядування розглядається як динамічна багаторівнева система публічної влади, розвиток якої відбувається під впливом внутрішніх трансформацій та зовнішніх євроінтеграційних чинників.

Уперше:

здійснено цілісне наукове осмислення еволюції системи місцевого самоврядування України крізь призму трансформації управлінських моделей, інституційних змін та адаптації до європейських принципів багаторівневого врядування;

систематизовано європейські стандарти та практики місцевого самоврядування як єдину структурно-функціональну модель, придатну для науково обґрунтованої адаптації до українських соціально-економічних та інституційних умов;

виявлено та узагальнено комплекс викликів і проблем європейської інтеграції місцевого самоврядування України, зокрема інституційних, кадрових, фінансових, управлінських і правових, що стримують повноцінну імплементацію європейських стандартів на муніципальному рівні, особливо в умовах воєнного стану;

сформульовано концептуальні підходи до побудови оптимальної моделі місцевого самоврядування України, зорієнтованої на принципи субсидіарності, муніципальної автономії, сервісної держави, цифрового та партисипативного врядування, спроможної стати драйвером демократичних реформ та повоєнної відбудови.

Удосконалено:

понятійно-категоріальний апарат дослідження місцевого самоврядування, шляхом уточнення його сутнісних характеристик, типів і структурних моделей, з урахуванням сучасних європейських управлінських трендів;

підходи до аналізу політико-правових та інституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні, через зіставлення національної нормативної бази з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування та стандартами публічного управління ЄС;

наукові уявлення про напрями реформування моделі місцевого самоврядування, шляхом обґрунтування необхідності поєднання децентралізації повноважень із належним ресурсним, кадровим та інституційним забезпеченням громад.

Набуло подальшого розвитку:

дослідження місцевого самоврядування, шляхом узагальнення домінантних концепцій, сучасних методологічних підходів і перспектив розвитку політичної науки;

теоретичні положення щодо ролі місцевого самоврядування як базового інституту демократичного врядування та простору практичної реалізації європейських стандартів належного управління;

наукові підходи до впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування України, шляхом поєднання інституційних реформ, управлінських інновацій та механізмів громадської участі.

Сукупність отриманих результатів формує нове наукове бачення місцевого самоврядування як ключового елемента європейської інтеграції України та створює теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень і практичної модернізації муніципального управління.

Практичне значення полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення системи місцевого самоврядування України в умовах європейської інтеграції. Сформульовані висновки та рекомендації можуть бути застосовані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час розроблення нормативно-правових актів, стратегій розвитку громад і програм децентралізації, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти та подальших наукових політологічних дослідженнях проблем місцевого самоврядування, муніципального управління й імплементації європейських практик в Україні.

Апробація результатів дисертації відбулася на наступних наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти і технологій» (м. Полтава, 3 січня 2023 р.); II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого економіста Сергія Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів» (м. Харків, 1-28 лютого 2023 року); Міжнародна науково-практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26 квітня 2024 р.); IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування в Україні. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри» (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України» (м. Одеса, 17 жовтня 2025 р.); Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри : матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 21-22 травня 2026).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження представлено у 5 статтях, 4 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у науковому закордонному виданні, а також у 8 тезах доповідей у матеріалах наукових конференцій.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Возненко Л.В. Теоретичні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2023. №71. С.13-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.2>

2. Возненко Л.В. Основи функціонування місцевого самоврядування за європейськими стандартами. *Політикус: наук. журнал*. 2024. № 1. С.33-38. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.5>

3. Возненко Л.В. Виклики та проблеми європейської інтеграції місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С.44-48. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.6>

4. Возненко Л.В. Правові та інституційні засади місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 74. С. 45-52. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v74.2024.6>

5. Kormych L., Voznenko L. Reforming the local self-government model in the context of Ukraine's European integration. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2026. № 1. P. 279–285. DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2026-1-33>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Возненко Л.В. Органи місцевого самоврядування та їх роль в Україні. *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти і технологій: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 3 січня 2023 р.): у 2 ч.* Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С.45-47. URL: <http://www.economics.in.ua/2023/01/3-2.html>

2. Возненко Л.В. Соціально-економічний розвиток місцевого самоврядування в Україні. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: збірник тез та доповідей II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого економіста Сергія Юрія (Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.): м. Кам'янець-Подільський: Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. С.212-215. URL: <https://fex.net/ru/s/omzltzy>*

3. Возненко Л.В. Розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції. *Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів: збірник тез та доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Харків, 1-28 лютого 2023 року): м. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2023. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/3190/3033>*

4. Возненко Л.В. Європейські засади місцевого самоврядування: досвід для України. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С.189-191. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25889>*

5. Возненко Л. В. Проблеми європейської інтеграції місцевого самоврядування України. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квіт. 2024 р.) / НУ "ОЮА" ; за заг. ред. С. В. Ківалова ; відп. за*

вип. М. Р. Аракелян. Одеса : Фенікс, 2024. С. 773-774. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28335>

6. Возненко Л.В. Впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування в Україні. *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.)* / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2025. С. 134-137

7. Voznenko L. Functioning of local self-government bodies in conditions of martial in Ukraine. *Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 17 жовтня 2025 р.* Одеса: Одеська політехніка. 2025. С. 289-292. URL: <https://op.edu.ua/3535-22590>

8. Возненко Л.В. Особливості функціонування органів місцевого самоврядування в умовах повоєнної відбудови України. *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри : матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 21-22 травня 2026 р.)* / за заг. ред. С.В. Ківалова, Л.І. Кормич. Одеса, 2026. 307 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.32982>

Особистий внесок дисертанта. Результати дослідження отримані автором самостійно. Вони відображають авторський підхід до теоретико-методологічних визначень та узагальнень положень щодо формування та функціонування моделі місцевого самоврядування в Україні та її адаптації до європейських стандартів. Автор дотримується вимог щодо наукової доброчесності.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене, вважаємо, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичною та практичною цінністю отриманих результатів дисертація Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України» відповідає спеціальності 052 «Політологія», вимогам щодо дотримання наукової доброчесності та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року

№ 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 6 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Возненка Л.В. до захисту в разовій спеціалізованій вчентій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, теоретичною та практичною цінністю отриманих результатів дисертація Возненка Леоніда Валерійовича відповідає спеціальності 052 «Політологія», вимогам щодо дотримання наукової доброчесності та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вчентій раді за спеціальністю 052 «Політологія».

4. Запропонувати Вчентій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Возненка Леоніда Валерійовича на тему «Оптимальна модель місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України»:

1. Голова ради **ВІТМАН Костянтин Миколайович** – д.політ.н., професор, професор кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

2. **ЗАВГОРОДНЯ Юлія Володимирівна** – д.політ.н., доцент, професор кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. **КРАСНОПОЛЬСЬКА Тетяна Миколаївна** – к.політ.н., доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

4. **НАУМКІНА Світлана Михайлівна** – д.політ.н., професор, професор кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

5. **ДЕРЕВ'ЯНКО Сергій Миронович** – д.політ.н., професор, професор кафедри політичних інститутів та процесів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

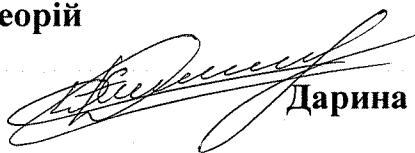
Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 6; проти – немає; утримались – немає.

Головуючий на засіданні
д.політ.н., професор, професор
кафедри політичних теорій
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Костянтин ВІТМАН

Секретар на засіданні
лаборантка кафедри політичних теорій
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Дарина ДРАМАРЕЦЬКА